

DET KONGELIGE
HELSE- OG OMSORGSDEPARTEMENT

Bergen kommune
Postboks 7700
5020 BERGEN

Deres ref
2019/06512

Vår ref
19/472-5

Dato
21. mai 2019

Vedr.: Ønsker presisering fra Helse-og omsorgsdepartementet om 20 minutters spisepause i grunnskolen

Departementet viser til deres brev fra 29. januar 2019, der Bergen kommune ønsker en avklaring på om måltider som legges til undervisningstid er i tråd med Helse- og omsorgsdepartementets intensjon med retningslinjen om mat og måltid i skolen. Som grunnlag for tilbakemeldingen har vi bedt Helsedirektoratet om en vurdering med bakgrunn i at det er direktoratet som har utarbeidet retningslinjen. Svaret er omforent med Kunnskapsdepartementet.

Retningslinjen for mat og måltid i skolen og gjeldende forskrift om miljørettet helsevern i barnehage og skole mv. gir ikke juridisk grunnlag for på generell basis å nekte skoler å ha undervisning mens elevene spiser. Intensjonen med regelverket er imidlertid at elevene får ro og tid til å få i seg mat og drikke for å dekke grunnleggende behov for næring, og at måltidet også skal ha en sosial funksjon som dekker behov for avkobling og gode samtaler.

Det er kommunen som skoleeier som er ansvarlig for at regelverket følges, og for at rammebetingelsene er slik at skolene og lærerne kan legge til rette for at elevene får tid til å spise og at det ivaretar en sosial funksjon. Skolen må i samarbeid med foreldrene komme fram til gode lokale løsninger.

Som dere viser til, ble det i mai 2017 sendt ut et brev til kommunene og private grunnskoler fra helseministeren og kunnskapsministeren (vedlagt). Intensjonen med brevet var å bevisstgjøre skoleeier om betydningen av å skape gode rammer for skolemåltidet som blant annet innebærer at elevene får nok tid til å spise. Tiltaket var en oppfølging av Nasjonal handlingsplan for bedre kosthold (2017-2021) Sunt kosthold, måltidsglede og god helse for alle! som har et særlig fokus på måltidsglede og sosialt fellesskap.

Postadresse
Postboks 8011 Dep
0030 Oslo
postmottak@hod.dep.no

Kontoradresse
Teatergt. 9
www.hod.dep.no

Telefon*
22 24 90 90
Org.nr.
983 887 406

Avdeling
Folkehelseavdelingen

Saksbehandler
Eli Strande
22 24 83 57

Fra et helseperspektiv er det ønskelig at matpausen er en pause fra ordinær undervisning i fag, på lik linje med at arbeidstakere har spisepause i løpet av arbeidsdagen. Dette vil være viktig i en tid der mange barn og unge opplever stress og press i hverdagen. Det gir mulighet for sosialt samvær som ikke er styrt, og der elevene kan få nødvendig avkobling og oppladning til nye undervisningsøkter.

Gode rammer for måltidet vil også kunne være et viktig element i arbeidet med elevenes skolemiljø, jf. kapittel 9 A om elevenes skolemiljø. Skolen har derfor et ansvar for å tilrettelegge for at måltidene kan gjennomføres slik at man fremmer matglede, sosialt samvær, trivsel og helse slik det er omtalt i Nasjonal faglig retningslinje for mat og måltider i skolen.

Folkehelsemeldinga Gode liv i eit trygt samfunn (Meld. St 19 (2018-2019)), legger blant annet vekt på spisepause i skolen. I stortingsmeldingen vises det til at forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler mv. skal revideres. I forbindelse med revisjonen er det aktuelt å ta inn at elevene må få tilbud om lang nok matpause. Departementet tar sikte på at forslag til forskriftsendringer sendes på høring høsten 2019.

I en nylig publisert studie som del av det nordiske "ProMeal" programmet (Prospects for promoting health and performance by school meals in Nordic countries') Fossgard E, Wergedahl H, Bjørkkjær T, Holthe A. School lunch—Children's space or teachers' governmentality? Int J Consum Stud. 2019;43:218–226. <https://doi.org/10.1111/ijcs.12501>, konkluderes det med at elevene ønsket en sosial lunsjpause som var elevenes "arena", at den var sosial og ga et avbrekk fra den vanlige skoledagen. Lærerne mente også at lunsjpausen var viktig for elevenes sosiale utvikling, men at den måtte styres og kontrolleres av lærerne for å kunne oppfylle egne forpliktelser.

I følge Helsedirektoratet kan underholdning /TV o.l med pedagogisk innhold være en del av spisepausen, men skolen bør være bevisst på sin praksis og ikke bare tilby dette, men også gi mulighet for samtaler over matpakka for å ivareta måltidets sosiale funksjon. Fordeler og ulemper må veies opp mot hverandre. Skolene bør sørge for at det er variasjon i praksisen gjennom året.

I forskningskampanjen 2018 "Sjekk skolematen" svarte 10 000 elever på alle trinn på spørsmål om skolemat og matpause. Der framkom det at om lag en av fire elever på mellomtrinnet ikke spiste opp maten i spisepausen, og av disse var det om lag like mange som oppga for liten tid som grunn til at de ikke spiste opp maten. Med hensyn til aktiviteter under måltidet viste kartleggingen at det var flest på mellomtrinnet som så på storskjerm (53%), mens det var kun 6 % på ungdomstrinnet som så på storskjerm. På ungdomstrinnet var det også over 80 % som "snakket med andre" mot 40 % på mellomtrinnet.

Mange skoler greier å organisere skoledagen slik at elevene får nok tid til å spise samtidig som det også er rom for sosial kontakt. Det må være et mål å øke denne andelen. I tråd med Nasjonal handlingsplan for bedre kosthold og folkehelsemeldingen vil regjeringen arbeide

videre med å implementere nasjonal faglig retningslinje for mat og måltid i skolen, og samle og spre gode eksempler gjennom arbeidet som gjøres ved Nasjonalt senter for mat, helse og fysisk aktivitet ved Høgskulen på Vestlandet.

Med hilsen

Sissel Lyberg (e.f.)
avdelingsdirektør

Eli Strande
seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer

Vedlegg: Brev av 2.mai 2017 fra helseministeren og kunnskapsministeren

Kopi:
Kunnskapsdepartementet
Helsedirektoratet